

(33) Πολλῶ δέ τι πλεῖστα περὶ αὐτῶν Δήλιοι λέγουσι, φάμενοι ἰρὰ ἐνδεδεμένα ἐν καλάμῃ πυρῶν ἐξ Ὑπερβορέων φερόμενα ἀπικνέεσθαι ἐς Σκύθας, ἀπὸ δὲ Σκυθῶν ἤδη δεκομένους αἰεὶ τοὺς πλησιοχώρους ἐκάστους κομίζουσιν αὐτὰ τὸ πρὸς ἐσπέρας ἐκαστάτῳ ἐπὶ τὸν Ἄδριν, ἐνθεῦτεν δὲ πρὸς μεσαμβρίην προπεμπόμενα πρώτους Δωδωναίους Ἑλλήνων δέκεσθαι, ἀπὸ δὲ τούτων καταβαίνειν ἐπὶ τὸν Μηλιέα κόλπον καὶ διαπορεύεσθαι ἐς Εὐβοίαν, πόλιν τε ἐς πόλιν πέμπειν μέχρι Καρύστου, τὸ δ' ἀπὸ ταύτης ἐκλείπειν Ἄνδρον· Καρυστίους γὰρ εἶναι τοὺς κομίζοντας ἐς Τήνον, Τηνίους δὲ ἐς Δῆλον.

Ἀπικνέεσθαι μὲν νυν οὕτω ταῦτα τὰ ἰρὰ λέγουσι ἐς Δῆλον, πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἰρὰ δύο κόρας, τὰς ὀνομάζουσι Δήλιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην· ἅμα δὲ αὐτῆσι ἀσφαλείης εἶνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε πομπούς, τούτους οἱ νῦν Περφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες· ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιευμένους εἴσφεας αἰεὶ καταλάμπεται ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι, οὕτω δὲ φέροντας ἐς τοὺς οὖρους τὰ ἰρὰ ἐνδεδεμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ τοῖσι πλησιοχώροισι ἐπισκήπτειν κελεύοντας προπέμπειν σφέα ἀπὸ ἐωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. Καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προπεμπόμενα ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον. Οἶδα δὲ αὐτὸς τούτοις τοῖσι ἱροῖσι τόδε ποιεύμενον προσφερές, τὰς Θρηϊσας καὶ τὰς Παιονίδας γυναῖκας, ἐπεὰν θύωσι τῇ Ἀρτεμίδι τῇ Βασιλῆϊ, οὐκ ἄνευ πυρῶν (34) καλάμης ἐχούσας τὰ ἰρὰ. Καὶ ταῦτα μὲν δὴ ταύτας οἶδα ποιεύσας.

Τῆσι δὲ παρθένοισι ταύτησι τῆσι ἐξ Ὑπερβορέων τελευτησάσῃσι ἐν Δήλῳ κείρονται καὶ αἱ κόραι καὶ οἱ παῖδες οἱ Δηλίων· αἱ μὲν πρὸ γάμου πλόκαμον ἀποταμόμεναι καὶ περὶ ἄτρακτον εἰλίξασαι ἐπὶ τὸ σῆμα τιθεῖσι (τὸ δὲ σῆμά ἐστι ἔσω ἐς τὸ Ἀρτεμίσιον ἐσιόντι ἀριστερῆς χειρός, ἐπιπέφυκε δὲ οἱ ἐλαίη), ὅσοι δὲ παῖδες τῶν Δηλίων περὶ χλόην τινὰ εἰλίξαντες τῶν τριχῶν τιθεῖσι καὶ οὗτοι ἐπὶ τὸ (35) σῆμα. Αὗται μὲν δὴ ταύτην [τὴν] τιμὴν ἔχουσι πρὸς τῶν Δήλου οἰκητόρων.

Φασὶ δὲ οἱ αὐτοὶ οὗτοι καὶ τὴν Ἄργην τε καὶ τὴν Ὠπιν, εἰσάσας παρθένοισι ἐξ Ὑπερβορέων, κατὰ τοὺς αὐτοὺς τούτους ἀνθρώπους πορευομένας ἀπικέσθαι ἐς Δῆλον ἔτι πρότερον Ὑπερόχης τε καὶ Λαοδίκης· ταύτας μὲν νυν τῇ Εἰλειθυίῃ ἀποφερούσας ἀντὶ τοῦ ὠκυτόκου τὸν ἐτάξαντο φόρον ἀπικέσθαι, τὴν δὲ Ἄργην τε καὶ τὴν Ὠπιν ἅμα αὐτῆσι τῆσι θεοῖσι

ἀπικέσθαι. Λέγουσι καί σφι τιμὰς ἄλλας δεδόσθαι πρὸς σφέων· καὶ γὰρ ἀγείρειν σφι τὰς γυναῖκας, ἐπονομαζούσας τὰ οὐνόματα ἐν τῷ ὕμνῳ τὸν σφι Ὀλὴν ἀνὴρ Λύκιος ἐποίησε, παρὰ δὲ σφέων μαθόντας νησιώτας τε καὶ Ἴωνας ὑμνέειν Ἰοπὶν τε καὶ Ἀργὴν ὀνομάζοντάς τε καὶ ἀγείροντας (οὗτος δὲ ὁ Ὀλὴν καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς παλαιοὺς ὕμνους ἐποίησε ἐκ Λυκίης ἐλθὼν τοὺς ἀειδομένους ἐν Δήλῳ), καὶ τῶν μηρίων καταγιζομένων ἐπὶ τῷ βωμῷ τὴν σποδὸν ταύτην ἐπὶ τὴν θήκην τὴν Ἰοπιδίαν τε καὶ Ἀργῆς ἀναισιμοῦσθαι ἐπιβαλλομένην. Ἡ δὲ θήκη αὐτέων ἐστὶ ὀπισθε τοῦ Ἀρτεμισίου, πρὸς ἣν τετραμμένη, ἀγχοτάτω τοῦ Κηίων ἱστορητορίου.

Herodotus, *Histories* IV, 33-35

Translated by George Rawlinson

(33) But the persons who have by far the most to say on this subject are the Delians. They declare that certain offerings, packed in wheaten straw, were brought from the country of the Hyperboreans into Scythia, and that the Scythians received them and passed them on to their neighbours upon the west, who continued to pass them on until at last they reached the Adriatic. From hence they were sent southward, and when they came to Greece, were received first of all by the Dodonaeanes. Thence they descended to the Maliac Gulf, from which they were carried across into Euboea, where the people handed them on from city to city, till they came at length to Carystus. The Carystians took them over to Tenos, without stopping at Andros; and the Tenians brought them finally to Delos. Such, according to their own account, was the road by which the offerings reached the Delians. Two damsels, they say, named Hyperoche and Laodice, brought the first offerings from the Hyperboreans; and with them the Hyperboreans sent five men to keep them from all harm by the way; these are the persons whom the Delians call "Perpherees," and to whom great honours are paid at Delos. Afterwards the Hyperboreans, when they found that their messengers did not return, thinking it would be a grievous thing always to be liable to lose the envoys they should send, adopted the following plan:- they wrapped their offerings in the wheaten straw, and bearing them to their borders, charged their neighbours to send them forward from one nation to another, which was done accordingly, and in this way the offerings reached Delos. I myself know of a practice like this, which obtains with the women of Thrace and Paeonia. They in their sacrifices to the queenly Diana bring wheaten straw always with their offerings. Of my own knowledge I can testify that this is so.

(34) The damsels sent by the Hyperboreans died in Delos; and in their honour all the Delian girls and youths are wont to cut off their hair. The girls, before their marriage-day, cut off a curl, and twining it round a distaff, lay it upon the grave of the strangers. This grave is on the left as one enters the precinct of Diana, and has an olive-tree growing on it. The youths wind

some of their hair round a kind of grass, and, like the girls, place it upon the tomb. Such are the honours paid to these damsels by the Delians.

(35) They add that, once before, there came to Delos by the same road as Hyperoche and Laodice, two other virgins from the Hyperboreans, whose names were Arge and Opis. Hyperoche and Laodice came to bring to Ilithyia the offering which they had laid upon themselves, in acknowledgment of their quick labours; but Arge and Opis came at the same time as the gods of Delos,' and are honoured by the Delians in a different way. For the Delian women make collections in these maidens' names, and invoke them in the hymn which Olen, a Lycian, composed for them; and the rest of the islanders, and even the Ionians, have been taught by the Delians to do the like. This Olen, who came from Lycia, made the other old hymns also which are sung in Delos. The Delians add that the ashes from the thigh-bones burnt upon the altar are scattered over the tomb of Opis and Arge. Their tomb lies behind the temple of Diana, facing the east, near the banqueting-hall of the Ceians.

Přeložil Jaroslav Šonka

(33) Nejvíce zkazek o nich vypravují Délští. Říkají, že od Hyperborejců přicházejí do Skythie obětní dary zabalené do pšeničné slámy, od Skythů pak je již dostávají postupně další sousedé a dopravují je na západ až k Adrii, a když se odtamtud dostávají na jih, přicházejí z Řeků nejprve do rukou Dódónským; od Dódónských přicházejí na pobřeží zálivu Mélijského a přes moře na Euboji. Město po městu je posílá dál až do Karystu; ostrov Andros se nechává stranou, Karystští je dopravují na ostrov Ténos a Ténští pak na Délos. Takovým způsobem prý se dostávají ony obětní dary na Délos.

Poprvé prý Hyperborejci poslali s obětními dary dvě dívky, Délští říkají, že se jmenovaly Hyperoché a Laodiké, a pro jejich bezpečnost prý s nimi poslali pět mužů z řad svých spoluobčanů. Jsou to ti, kteří se teď nazývají Perferové a těší se na Délu veliké úctě. Když však se Hyperborejcům odeslaní poslové nevrátili, obávali se, aby k tomu nedocházelo stále, že by nedostali zpět ty, které s dary vyslali, a tak nosili obětní dary zabalené do slámy na hranice svého území a požádali své sousedy, aby se postarali o jejich dopravu k dalšímu národu. Tím způsobem prý se dary dostaly na Délos. Víím i o něčem těmto darům podobném. Když obětují thrácké a paionské ženy královské Artemidě, přinášejí obětní dary vždy s pšeničnou slámou.

(34) Víím tedy, že ty tak činí. Na počest hyperborejských dívek, které na Délu zemřely, si děvčata i chlapci na Délu stříhají vlasy. Dívky si před svatbou ustříhují kadeř, ovinou ji kolem vřetena a položí ji na jejich náhrobek, který je uvnitř Artemidina posvátného obvodu po levé straně od vchodu a roste na něm oliva. I délští chlapci ovíjejí několik vlasů okolo nějaké zelené větévky a také je kladou na náhrobek. Takovou úctu prokazují délští obyvatelé oněm hyperborejským dívkám.

(35) Délští však také říkají, že ještě před Hyperochou a Laodikou přišly na Délos od týchž lidí hyperborejské dívky Argé a Opis. Přinesly prý bohyni Eileithyi daň za urychlování porodů, jak jim bylo uloženo. Argé i Opis prý přišly zároveň s bohy, a proto jim Délští prokazují i jiné počty; ženy se shromažďují a provolávají jejich jména v hymnu, který pro ně složil Ólén z

Lykie. Od nich prý se naučili i obyvatelé ostrovů a Iónové zpívat hymny na počest Ópidy a Argy, provolávat jejich jména při shromáždění a sypat popel z kostí spálených na oltáři na náhrobek Ópidy a Argy. (Ólén z Lykie složil i jiné starodávné hymny, které se zpívají na Délu.) Jejich náhrobek je za posvátným obvodem Artemidiným na východní straně blízko hospody Kéjských.